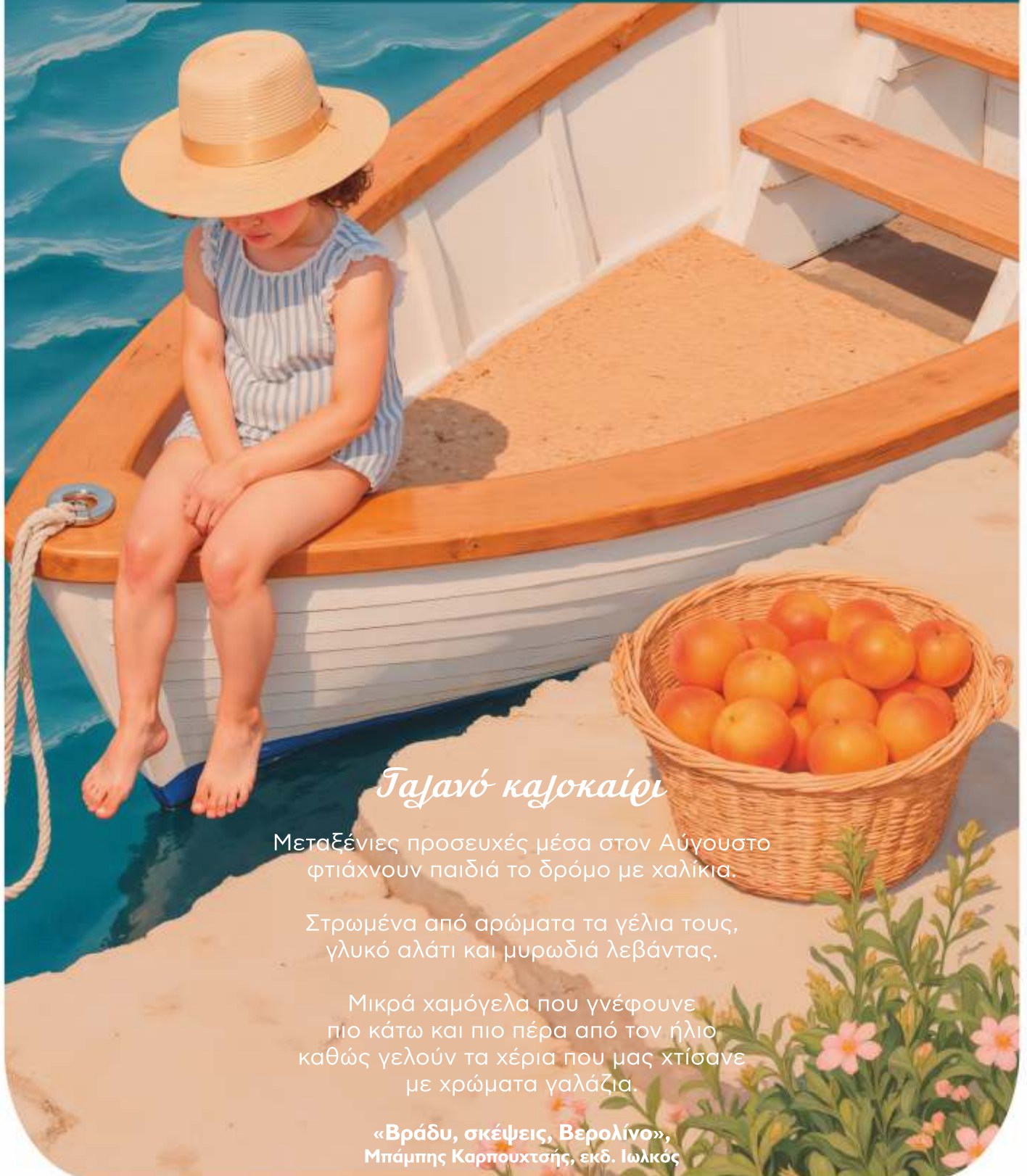




ΔΗΜΟΦΩΝ

ΕΤΟΣ 26ο | ΤΕΥΧΟΣ **113** | ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΜΑΪΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2025



Ταμανό καλοκαίρι

Μεταξένιες προσευχές μέσα στον Αύγουστο
φτιάχνουν παιδιά το δρόμο με χαλίκια.

Στρωμένα από αρώματα τα γέλια τους,
γλυκό αλάτι και μυρωδιά λεβάντας.

Μικρά χαμόγελα που γνέφουνε
πιο κάτω και πιο πέρα από τον ήλιο
καθώς γελούν τα χέρια που μας χτίσανε
με χρώματα γαλάζια.

«Βράδυ, σκέψεις, Βερολίνο»,
Μπάμπης Καρπουχτσής, εκδ. Ιωλκός

ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Σύλλογος Ποιοτικής & Πολιτιστικής
Αναβάθμισης Δυτικής Αττικής
“Ο ΔΗΜΟΦΩΝ”

ΕΚΔΟΤΗΣ

Παναγιώτης Δημητρούλης
(Κιν.: 6977.781.753)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΜΕΛΩΝ/ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Κοροπούλης Βασίλης

Κοροβέση Ελένη

Παπαϊωάννου Παναγιώτης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

Λαϊνός Παναγιώτης -

Μποχάρτζας Γεώργιος

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Κωνσταντίνα Πέππα

Τηλ./Fax: 210.55.58.291

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Μήτσιου - Τσιάμη Κατερίνα

Πτυχ. Τεχνολόγος Γραφικών Τεχνών

Ταχυδρομική Διεύθυνση
28ης Οκτωβρίου 3, 196 00
Μάνδρα Αττικής
Τηλ.: 6977.781.753
www.dimofon.gr
e-mail: info@dimofon.gr

Ο “ΔΗΜΟΦΩΝ” ανταλλάσσεται με
όλα τα έντυπα πολιτιστικού περιεχομένου.

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις εκείνων
που τα υπογράφουν.

Επιτρέπεται η τμηματική ή ολική αναδημοσίευση
άρθρων, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναγράφεται η
πηγή τους.

Η ύλη για το τεύχος “έκλεισε” στις 23/06/2025.



ΕΤΟΣ 26ο
ΤΕΥΧΟΣ **113**

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2025

Η ψυχολογία δεν είναι ταμπού, είναι σούπερ δύναμη!



Στην εποχή μας, που οι ρυθμοί είναι καταγιστικοί και οι απαιτήσεις ολοένα αυξάνονται, η ψυχική υγεία δεν μπορεί πλέον να παραμένει στο περιθώριο. Η **θετική ψυχολογία**, ένας σχετικά νέος αλλά ραγδαία αναπτυσσόμενος κλάδος της επιστήμης, έρχεται να μας υπενθυμίσει πως δεν αρκεί απλώς να αποφεύγουμε τη δυστυχία - χρειάζεται να στοχεύουμε στην ευημερία, στην ευτυχία και στην προσωπική μας άνθιση.

Αντί να εστιάζει αποκλειστικά στο τραύμα ή στο παρελθόν, η θετική ψυχολογία δίνει έμφαση στις **δυνατότητες του ατόμου**, στην **ευγνωμοσύνη**, στις **ουσιαστικές σχέσεις**, στον **σκοπό** και στο **νόημα της ζωής**. Αναγνωρίζει πως η ψυχική υγεία δεν είναι η απουσία προβλημάτων, αλλά η παρουσία νοητικής ανθεκτικότητας, εσωτερικής γαλήνης και ψυχικής ενδυνάμωσης.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η παρουσία ενός **ψυχολόγου** στη ζωή μας δεν αποτελεί ένδειξη αδυναμίας, αλλά **πράξη προσωπικής ευθύνης και αυτογνωσίας**. Ένας ψυχολόγος δεν είναι εκεί μόνο για τις δύσκολες στιγμές - είναι εκεί για να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τον εαυτό μας βαθύτερα, να ενισχύσουμε τις σχέσεις μας και να ζήσουμε με περισσότερη αυθεντικότητα και πληρότητα.

Παρόλα αυτά, κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις εξακολουθούν να κρατούν πολλούς ανθρώπους μακριά από την ψυχοθεραπεία. Ο φόβος της «ταμπέλας», η ντροπή ή η αίσθηση ότι «πρέπει να τα καταφέρουμε μόνοι μας» είναι εμπόδια που καλούμαστε συλλογικά να ξεπεράσουμε. Το να ζητήσεις βοήθεια δεν είναι σημάδι αδυναμίας, είναι **ένδειξη θάρρους και αυτοσεβασμού**.

Ας ανοίξουμε, λοιπόν, χώρο στον ψυχικό μας κόσμο. Ας εμπιστευτούμε τη θετική ψυχολογία ως έναν σύμμαχο προσωπικής ανάπτυξης και ας δούμε την ψυχολογική υποστήριξη όχι ως λύση ανάγκης, αλλά ως **επιλογή εξέλιξης**. Είναι καιρός να απελευθερωθούμε από ταμπού του παρελθόντος και να δώσουμε στη ψυχική υγεία τη θέση που της αξίζει.

Βασιλική Ανθή Κουδουμά

Εκπαιδευτικός Δημοτικής Εκπαίδευσης -

Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος στο τμήμα Επιστήμες της Αγωγής μέσω Καινοτόμων Τεχνολογιών & Βιοϊατρικών Προσεγγίσεων με Ειδικευση στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Η Αξία του Ανθρώπινου Σώματος

Του αρχιμ. Ιακώβου Κανάκη

Η ανθρώπινη ύπαρξη αποτελεί ψυχοσωματική οντότητα και είναι το πιο θαυμαστό έργο του Θεού. Το βλέπουμε αυτό γιατί στην *Γένεση*, ενώ για όλα τα δημιουργήματα ο Θεός είπε και έγιναν, για τον άνθρωπο διαφοροποιείται. Έτσι, διαβάζουμε ότι «πλάθει» τον άνθρωπο, δεικνύοντας έτσι την ιδιαίτερη μέριμνα γι' αυτόν, σαφώς δε διακηρύσσει ότι ο άνθρωπος πλάσθηκε «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» (Γεν. 1,26), και τούτο αφορά τόσο την ψυχή όσο και το σώμα, καθώς και τα δύο συγκροτούν το ενιαίο ανθρώπινο πρόσωπο.

Παράλληλα, οι Πατέρες αναφέρονται στο ανθρώπινο σώμα ως κάτι ιδιαίτερος ιερό. Δεν το αντιμετωπίζουν ως κάτι κατώτερο ή ανάξιο λόγου, αλλά ως σημαντικό συστατικό στοιχείο της θεοειδούς φύσεως του ανθρώπου. Αποτελεί φορέα της θείας εικόνας και ναός του Αγίου Πνεύματος. Η παρερμηνευμένη διάκριση μεταξύ σώματος και ψυχής, που ενίοτε παρατηρείται και στην αρχαία γραμματεία σε διάφορες ανθρωπολογικές αντιλήψεις ή και σε γνωστικίζουσες τάσεις, διαψεύδεται πλήρως από τη θεολογία των Πατέρων της Εκκλησίας. Ο Μέγας Βασίλειος τονίζει ότι το σώμα δεν είναι απλώς το *"ένδυμα"* της ψυχής, αλλά μέλος της πνευματικής πορείας του ανθρώπου· συμμετέχει στην άσκηση, στην μετάνοια, στη λατρεία και στην εμπειρία του Θεού. Έχει σκοπό και αυτό την αγιότητα, την αφθαρσία. Σκοπός του είναι η χάρις του Θεού να το καταστήσει «άγιο λείψανο». Η Εκκλησία μάλιστα στην υμνολογία της αποδίδει μεγάλη τιμή στα λείψανα των Αγίων, ακριβώς διότι το σώμα τους έχει αγιασθεί και φέρει την παρουσία του Θεού. Έτσι, δεν είναι κάτι ευτελές που εύκολα αποφασίζουμε να καταστραφεί τόσο βίαια στον αποτεφρωτήρα.

Ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός διακηρύσσει με έμφαση: *«Τιμιώτερον ἐποίησεν ὁ Θεός τὸ σῶμα ἢ τῶν ἀγγέλων φύσιν, δι' αὐτοῦ γὰρ οὐχὶ ἀγγέλους ἀλλὰ ἄνθρωπον ἐσαρκώθη»*. Η σάρκωση του Υιού και Λόγου του Θεού αποτελεί την ύψιστη βεβαίωση της ιερότητας του ανθρώπινου σώματος. Ο Θεός έγινε άνθρωπος, υπάρχει *«ἐν σαρκί»*. Το σώμα του Χριστού έγινε τόπος θεώσεως της ανθρώπινης φύσεως και σωτηρίας. Η Ανάληψή Του επίσης τοποθετεί την ανθρώπινη φύση στο υψηλότερο σημείο, εκ δεξιών του Θεού Πατέρα.

Οι Πατέρες, ιδίως ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής, επισημαίνουν ότι η θέωση περιλαμβάνει την ολοκληρωμένη ανθρώπινη φύση. Η μέλλουσα ανάσταση των σωμάτων μαρτυρεί το γεγονός ότι η θεία Οικονομία αποβλέπει στην πλήρη ανακαίνιση του ανθρώπου πνευματικώς και σωματικώς. Δεν πρόκειται για απλή επαναφορά του σώματος, αλλά για τη μεταμόρφωσή του σε *«σῶμα πνευματικόν»* (Α΄ Κορ. 15,44).

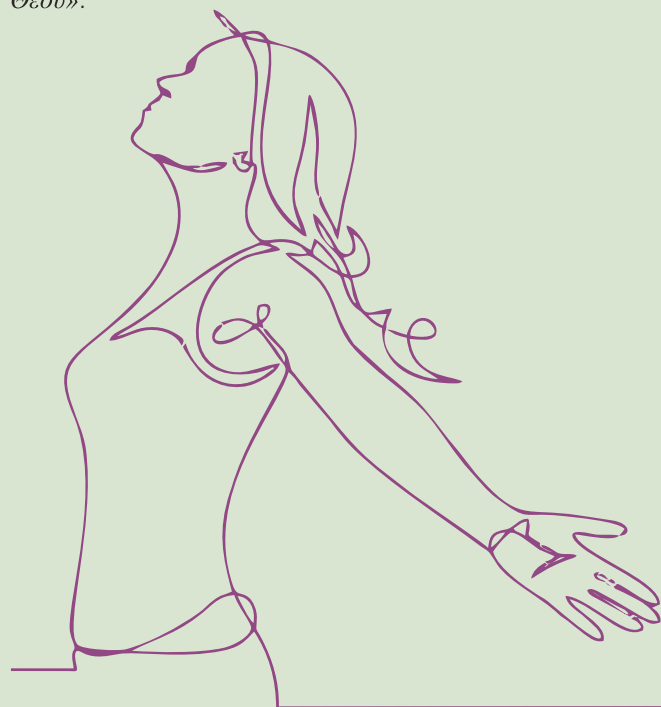
Ακόμα, η άσκηση και η νηστεία, στην πατερική ζωή, δεν συνιστούν απόρριψη ή απλή άνευ λόγου «ταλαιπωρία» του σώματος, αλλά μέσο θεραπείας και επαναφορά του προς τον τελικό σκοπό του, την μετοχή

του δηλαδή στον Θεό. Το σώμα, μετέχοντας στην εγκράτεια, αγιάζεται από την χάρη και καθίσταται συνεργός της ψυχής στην πορεία της θεώσεως.

Ο Απόστολος Παύλος, στην Α΄ Κορινθίους Επιστολή (6,19), χαρακτηρίζει το σώμα «ναό του αγίου πνεύματος». Οι Πατέρες ερμηνεύουν τον λόγο αυτό εκκλησιολογικά και μυστηριακά. Το σώμα βαπτίζεται, χρίεται με το άγιο μύρο, κοινωνεί των ακράντων Μυστηρίων. Γίνεται μέλος του Σώματος του Χριστού, της Εκκλησίας. Δεν είναι απλώς "υλικό υπόβαθρο", αλλά λειτουργεί ως φορέας της Θείας Χάριτος.

Στην σημερινή εποχή παρατηρούνται δύο άκρα. Η ευτελισμός και υποτίμηση του σώματος, ή απολυτοποίησή του. Απέναντι σε αυτές τις ακρότητες η φωνή των Πατέρων, των αγίων της Εκκλησίας μας, παραμένει ένας φάρος ισορροπίας. Ακολουθούμε την μέση οδό. Το σώμα είναι ιερό από την σύλληψη του έως τον βιολογικό θάνατο. Το φροντίζουμε αλλά δεν το «θεοποιούμε». Η τιμή του σώματος δεν περιορίζεται σε ηθικές διακηρύξεις, αλλά ενσαρκώνεται στην ποιμαντική πράξη, στα Μυστήρια, στη φιλανθρωπία και στο σεβασμό προς κάθε ανθρώπινο πρόσωπο, ανεξαρτήτως κατάστασης ή ιδιότητας.

Εν κατακλείδι, το ανθρώπινο σώμα, κατά την Ορθόδοξη θεολογία, δεν αποτελεί ένα βάρος προς αποτίναξη, ούτε εργαλείο αμαρτίας, αλλά ιερό σκεύος με προσορισμό τη θέωση. Στο πρόσωπο του Χριστού, η ανθρώπινη σάρκα υψώνεται, στο πρόσωπο του κάθε ανθρώπου, καλείται να γίνει κατοικητήριο της Θείας Χάριτος. Η Εκκλησία, ακολουθώντας την πατερική σοφία, διακηρύσσει σαφώς την αλήθεια: *«Σῶμα ἀνθρώπου, τόπος Θεοῦ»*.



Η Μακεδονία από την αρχαιότητα έως τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, μέσα από σύγχρονα λογοτεχνικά βιβλία

Ελένη Α. Ηλία

Εκτός από λογοτεχνήματα για το μακεδονικό αγώνα, όπως εκείνα που παρουσιάστηκαν στα δύο προηγούμενα τεύχη, έχουν γραφτεί έργα με επίκεντρο τη Μακεδονία αναφορικά με όλες τις ιστορικές περιόδους. Οι προσωπικότητες που προέρχονται από το μακεδονικό χώρο ή έδρασαν σε αυτόν και ο πολιτισμός που αναπτύχθηκε εκεί από την αρχαιότητα έχουν εμπνεύσει πολλούς σημερινούς Έλληνες συγγραφείς. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε μερικά από τα λογοτεχνικά έργα για τη Μακεδονία, ακολουθώντας την ιστορική πορεία.

Εκκινούμε με το βιβλίο της *Θέτης Χορτιάτη, Στη Βέροια στη Βεργίνα*, εκδόσεις Κέδρος, όπου το παρελθόν αποδίδεται μέσα από τη δράση μιας εφηβικής συντροφιάς στο παρόν. Η ιστορία της Μακεδονίας, με αφετηρία την εγκατάσταση εκεί των Αργεαδών κατά την αρχαιότητα, βιώνεται από τους μικρούς ήρωες με ερεθίσματα τον οδηγό του αρχαιολογικού μουσείου της Θεσσαλονίκης, για τα ευρήματα από τους τρεις τάφους που ανακαλύφθηκαν από τον Ανδρόνικο στη Βεργίνα, τις επισκέψεις τους στους αρχαιολογικούς χώρους της Πέλλας και της Βεργίνας, τη διαμονή και την περιήγησή τους στη Βέροια, τα ίδια τους τα ονόματα που προέρχονται από την αρχαιότητα, όπως Φίλα, Αλκέτας, Αμύντας, Κλείτα, θεία Ρωξάνη κ.λπ. Οι ιστορικές γνώσεις που τα παιδιά αποκομίζουν με όλους τους παραπάνω τρόπους αλλά και από τις συζητήσεις τους με τα ενήλικα πρόσωπα του περιβάλλοντός τους, εμπνέουν το θεατροπαίχνιδό τους, όπως τα ίδια το αποκαλούν, τους οδηγούν σε ευφάνταστους αυτοσχεδιασμούς και τους προξενούν την κοινή επιθυμία να σπουδάσουν αρχαιολογία, για να συνεχίσουν τις ανασκαφές στην περιοχή της Βεργίνας. Καθώς στο κείμενο παρουσιάζονται με εξαιρετική αληθοφάνεια τα παιδιά και οι έφηβοι ήρωες, για παράδειγμα τα πρώτα ερωτικά τους σκιρτήματα, η αμνηχανία, η ένταση και η αγωνία που αυτά τους προκαλούν, οι ασθένειες και οι τραυματισμοί με τις οποίες πληρώνουν τον ενθουσιασμό και τον παρορμητισμό που χαρακτηρίζουν την ηλικία τους, τα εύστοχα χιουμοριστικά πειράγματα που ανταλλάσσουν μεταξύ τους κ.λπ., ο νεαρός αναγνώστης έχει άπειρες δυνατότητες ταύτισης μαζί τους, με αποτέλεσμα να τον συναρπάζουν οι γνωστικές εμπειρίες τους.

Ειδικότερα στην εποχή του Αλεξάνδρου του Α΄ αναφέρεται το βιβλίο της *Κίρας Σίνου, Κάτω από τον ήλιο της Μακεδονίας*, εκδόσεις Κέδρος, το οποίο σύμφωνα με τον Δημήτρη Γιάκο εισάγει τον μικρό αναγνώστη σε ένα χώρο μύθου και θρύλου [1]. Στην ίδια ακριβώς ιστορική εποχή αναφέρεται και το έργο της *Καλλιόπης Σφαέλλου, Ο Ολυμπιονίκης Μακεδόνας*.

Το βιβλίο που αναφέρεται στη Μακεδονία κατά τους επόμενους χρόνους, είναι αυτό της Ελένης Δικαίου με τίτλο *Οι θεοί δεν πεθαίνουνε στην Πέλλα*, εκδόσεις Πατάκης, όπου παρακολουθούμε τη ζωή του Αλέξανδρου από την ημέρα που δολοφονήσαν τον πατέρα του Φίλιππο και ανέλαβε ο ίδιος το βασίλειο της Μακεδονίας έως το θάνατό του στη Βαβυλώνα. Υπάρχουν όμως και αρκετές

αναδρομές στα παιδικά του χρόνια. Την προσωπικότητα του Αλέξανδρου ως αφηγηματικού προσώπου συνθέτουν η αφοσίωση στους φίλους του, η απλότητα και η υπευθυνότητα απέναντι στους συμπολεμιστές του, το χιούμορ, ο σεβασμός προς τις γυναίκες, η μεγαλοψυχία, το ενδιαφέρον για τους διαφορετικούς πολιτισμούς, οι στρατηγικές και πολιτικές ικανότητές του, το ανήσυχο πνεύμα του και κυρίως η αδιάκοπη εσωτερική ανάγκη του για δράση και περιπέτεια.

Ένα από τα βασικότερα στοιχεία της αφήγησης είναι η συνεχής εναλλαγή της αναγνωστικής οπτικής. Όλα τα σημαντικά γεγονότα της ζωής του Αλέξανδρου αποδίδονται μέσα από τη συγκεκριμένη επιμέρους οπτική κάποιου από τα γύρω του αφηγηματικά πρόσωπα. Για παράδειγμα, παρακολουθούμε τη δολοφονία του πατέρα του, όπως την αντιλήφθηκε ο Ηφαιστίωνας. Επίσης, τον τραυματισμό του Αλέξανδρου κατά την πολιορκία της πρωτεύουσας της Μαλλιανής τον βιώνουμε μέσα από τις αισθήσεις του Λεοννάτου. Παράλληλα ο τρίτοπρόσωπος αφηγητής εισερχόμενος συχνά στον ψυχισμό του συνόλου σχεδόν των αφηγηματικών προσώπων, αναφέρεται στις εντυπώσεις και τα αισθήματά τους απέναντι στον κύριο ήρωα. Ενδεικτικά μνημονεύω τη γοητεία που ασκεί στον Πέρση Οξάρτη η προσωπικότητα του Αλέξανδρου, την ασφάλεια και την εμπιστοσύνη που νιώθει κοντά του η μητέρα του Δαρείου, Σισύγαμβη, την αγάπη της συζύγου του Ρωξάνης και το μέγεθος του πόνου της που είναι αναγκασμένη να τον στερείται, την ανησυχία του Παρμενίωνα, καθώς εικάζει ότι ο γιος του ο Φίλωτας δεν θα αποδεχθεί τη θεϊκή καταγωγή του Αλέξανδρου. Ανάλογη έμφαση δίνεται στο έργο και στα αισθήματα του ίδιου του Αλέξανδρου για τους γύρω του. Ανάμεσά τους κυριαρχεί η αμοιβαία αγάπη, η αίσθηση της απόλυτης ψυχικής του ταύτισης με τον Ηφαιστίωνα, που ενώ στη διάρκεια της κοινής τους ζωής εκδηλώνεται ως έμπνευση, αγαλλίαση και ευφορία, γίνεται απόλυτα βασανιστική όταν τους χωρίζει ο θάνατος. Επίσης, η εσωτερική εστίαση της αφήγησης στον Αλέξανδρο αναφέρεται στον άρρηκτο δεσμό του με το άλογο του Βουκεφάλα, που υπερβαίνει μια συνθησιμένη σχέση ανθρώπου με ζώο, στον ερωτικό του πόθο για τη Ρωξάνη, ο οποίος του προκαλεί αδεξιότητα και αίσθηση αδυναμίας κ.λπ. Επιπλέον, στην επιθυμία του να αναπτύξει με την ήρεμη Σισύγαμβη μια τρυφερή σχέση μητέρας παιδιού, διαφορετική από αυτήν που είχε με την εκρηκτική φυσική μητέρα του, την Ολυμπιάδα. Τέλος, αναφέρεται στο ουσιαστικό ενδιαφέρον του για τους άντρες που περιλαμβάνονται στο στράτευμα του, είτε πρόκειται για Μακεδόνες είτε για Πέρσες, στην ανάγκη του να εισπράττουν τα αισθήματά του και στην ευγνωμοσύνη του για την ανταπόκρισή τους σε αυτά.

Η αναγνωστική εμπλοκή πέρα από τη διαμόρφωση στάσεων απέναντι στους ήρωες εκδηλώνεται και με τη δημιουργία προσδοκιών, όπως όταν η παρουσία του αγάλματος του Φιλίππου ανάμεσα σε εκείνα των ολύμπιων θεών τρομάζει βάσιμα τον Αλέξανδρο, καθώς αποδεικνύεται με τη δολοφονία του πατέρα του. Επίσης, όπως όταν διαδοχικές ενδείξεις μάς προετοιμάζουν για το τέλος του Αλέξανδρου. Αναφερόμαι στις παραινέσεις των Χαλδαίων ιερέων να αποφευχθεί η είσοδός τους στη Βαβυλώνα από τα ανατολικά, στο πέσιμο της κορδέλας από το βασιλικό



Ψηφιακή αποκατάσταση αποκαλύπτει την εμβληματική τοιχογραφία από τον τάφο του Φιλίππου Β

Πηγή εικόνας: <https://www.politic.gr/eidiseis/psifiaki-apokatastasi-apokalyptei-tin-emvlimatiki-toichografia-apo-ton-tafo-tou-filippou-v/>

διάδημα κ.λπ. Μέσα από τους συνδυασμούς όλων των παραπάνω αφηγηματικών τρόπων ο Αλέξανδρος συνιστά ένα λογοτεχνικό πρότυπο χαρισματικό και οικείο. Όλοι στο έργο τον ακολουθούν όχι από φόβο αλλά από αγάπη και εμπιστοσύνη όταν πάντα με επιτυχία καταστρώνει πολεμικά σχέδια σαν την κατάκτηση της πανίσχυρης Περσίας, της απάτητης Σογδιανής, της Μαλλιανής, της Ινδίας. Επίσης, όταν μάχεται τα στοιχεία της φύσης, όπως κατά το πέρασμά του από την έρημο της Γεδρωσίας ή μέσα από τον ποταμό Υδάσπη, όπου αναφέρεται το ακόλουθο απόσπασμα:

Πέρα από τον Ινδό, στον παραπόταμό του τον Υδάσπη ήταν ο τελευταίος εχθρός. Πέρα από τον Ινδό ήταν πάλι ο πόλεμος. Στον Υδάσπη κανένας δεν θα μπορούσε να φτιάξει γέφυρα με το στρατό και τους ελέφαντες του βασιλιά Πόρου παραταγμένους αντίκρου. Τον Υδάσπη ο Αλέξανδρος έπρεπε να τον περάσει με το άλογο του. Μονάχος ενάντια στη φύση και στον εχθρό, έτσι όπως πολεμούσαν οι θεοί στα μυθικά χρόνια.

Έσκυψε ψιθυρίζοντας κάτι στο αυτί του Βουκεφάλα. Το άλογο σήκωσε ψηλά το κεφάλι. Καθώς τα μουσκεμένα χαλινάρια χαλάρωσαν ελαφριά, το περήφανο ζώο τινάζοντας από τη καίτη του τη βροχή, όρμησε μπροστά.

Το άλογο του Ηφαιστίωνα το ακολούθησε.

Δύο βήματα πιο κει άρχισε το ποτάμι. Καθώς η λασπωμένη όχθη χανόταν κάτω από τα πόδια του, ο Βουκεφάλας βρέθηκε να κολυμπάει κρατώντας ίσα ίσα το κεφάλι πάνω από το θολό νερό. Οι αστραπές φώτιζαν το δρόμο τους. Βροχή και ποτάμι είχαν γίνει ένα, καθώς αγωνίζονταν να νικήσουν άνθρωπο και άλογο. Μα ο Βουκεφάλας κολυπούσε μπροστά. Και το άλογο του Ηφαιστίωνα ακολουθούσε.

Πίσω τους οι στρατιώτες του Αλέξανδρου, Μακεδόνες, Πέρσες, Σκύθες, Σογδιανοί καβαλάρηδες, όλες οι φυλές της Ασίας μαζεμένες σε ένα σώμα, υπακούοντας σε μια διαταγή

που είχε δοθεί χωρίς λόγια σε όλους τους και στον καθένα χωριστά, ρίχνονταν στα αφρισμένα νερά με τη σειρά τους.

Την ώρα που το πρώτο φως της αυγής πάλευε με τη βροχή και τα σκοτάδια, ο στρατός, όλος ο στρατός, είχε περάσει στην αντίπερα όχθη.

Πάνω στις λάσπες, οι ελέφαντες του βασιλιά Πόρου στέκονταν, υψώνοντας τις προβοσκίδες τους απειλητικά. Τους είχαν παρατάξει όσο πιο γρήγορα μπορούσαν οι οδηγοί τους, όμως η ευκαιρία να τρομάξουν τα άλογα, πνίγοντάς τα στον Υδάσπη, είχε χαθεί για τους Ινδούς οριστικά. Ο Έλληνας βασιλιάς, που ήταν τόσο τρελός να περάσει το ποτάμι μια τέτοια νύχτα, τους είχε αιφνιδιάσει! (σ. 116-117).

Καθώς λοιπόν ο ήρωας, αναζητώντας τα όριά του, οδηγεί τους γύρω του να τα υπερβούν άπειρες φορές, προσφέρει στον αναγνώστη μέσα από την ταύτιση, ευκαιρίες αυτογνωσίας. Επιπλέον, ενώ ο Αλέξανδρος αναδεικνύει τον ελληνικό πολιτισμό, αφενός με την κατασκευή πλήθους πόλεων στα πρότυπα των ελληνικών και αφετέρου με τη διάδοση της ελληνικής γλώσσας σε ολόκληρο τον ασιατικό χώρο και όχι μόνο, ταυτόχρονα τον συνδυάζει με τους διαφορετικούς πολιτισμούς. Αναφέρω ενδεικτικά τις σκηνές όπου με τους συντρόφους του συνδιασκεδάζουν στα συμπόσια των ηγεμόνων των διαφόρων σατραπειών, τον ομαδικό γάμο τους στα Σούσα, που διεξάγεται σύμφωνα με τα περσικά έθιμα, την ενδυματολογική του προσαρμογή στα δεδομένα των ανατολικών λαών. κ.λπ. Έτσι συνιστά ταυτόχρονα λογοτεχνικό πρότυπο διαπολιτισμικότητας.

Περνώντας στη βυζαντινή ιστορία της Μακεδονίας, μνημονεύουμε τα έργα της Πηνελόπης Δέλτα, **Τον καιρό του Βουλγαροκτόνου**, των εκδόσεων Εστία και **Για την πατρίδα**, επίσης Εστία. Επιπλέον, της Ζωής Κανάβα, **Με την προσευχή και το κοντύλι**. Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, που καλύπτουν το δέκατο τέταρτο αιώνα και

τέλος στο βιβλίο του Γιάννη Τζανή, **Ο ζηλωτής του ονείρου**, εκδόσεις Πατάκη, το οποίο αναφέρεται στην επανάσταση των ζηλωτών.

Από τη συγκεκριμένη περίοδο, εδώ θα σταθούμε στο βιβλίο της Κίρας Σίνου, **Στην πόλη του Αϊ-Δημήτρη**, εκδόσεις Κέδρος. Η ιστορία της Θεσσαλονίκης από την ίδρυσή της έως την απελευθέρωσή της από τους Τούρκους το 1917 παρουσιάζεται στις σελίδες του μέσα από τις παραδόσεις στη σχολή ξεναγών της πόλης, τις οποίες παρακολουθεί μια νεανική συντροφιά. Η παράθεση των ιστορικών στοιχείων από το χαρισματικό καθηγητή Γεωργίου οδηγεί σε κάθε περίπτωση τη δεκαεξάχρονη Μυρτώ να βιώνει με τη φαντασία της συναρπαστικές σκηνές, όπως η μονομαχία του Νέστωρα με το Λυαίο και ο σφαγιασμός χιλιάδων Θεσσαλονικέων από τους Γότθους στρατιώτες στο ιπποδρόμιο της πόλης επί Θεοδοσίου, του τελευταίου αυτοκράτορα των Ρωμαίων. Επιπλέον κατά την περίοδο της βυζαντινής αυτοκρατορίας η Μυρτώ παρίσταται νοερά στην άλωση και λεηλασία της Θεσσαλονίκης από τους Σαρακηνούς, στην κατάκτησή της από τους Νορμανδούς, στο γάμο της κόρης του αυτοκράτορα της Νίκαιας Λάσκαρη με το γιο του Μιχαήλ του Β΄, δεσπότη της Ηπείρου, που πραγματοποιείται στο έδαφός της, με στόχο την ένωση του ελληνισμού και ακόμη στην επανάσταση των Ζηλωτών. Τέλος, ως προς τη νεότερη εποχή η ηρωίδα αισθάνεται ότι παρευρίσκεται στην πόλη το 1821 όταν ξεσπάει η επανάσταση στην Πελοπόννησο, οπότε οι Τούρκοι προβαίνουν σε πρωτοφανείς βιαιότητες, καθώς και κατά την καταστροφική πυρκαγιά του 1917. Πέρα από τις παραπάνω περιπτώσεις αποδίδονται και οι βουλγαρικοί πόλεμοι επί τσάρου Σαμουήλ, με τη διακειμενική αναφορά στο μυθιστόρημα της Δέλτα, Στον καιρό του Βουλγαροκτόνου.

Τα παραπάνω ιστορικά γεγονότα εναλλάσσονται με τις εικόνες της σύγχρονης πόλης, τους πολυσύχναστους κεντρικούς δρόμους της, τα στέκια των νέων είτε ειδυλλιακά φυσικά τοπία της, δημιουργώντας διαδοχικές αφηγηματικές αντιθέσεις. Από το έργο δεν λείπει η περιπέτεια και η ατμόσφαιρα μυστηρίου, καθώς σύμφωνα με την πλοκή, ο Μάκης, ένα αμφιλεγόμενο πρόσωπο της παρέας, που προκαλεί στη Μυρτώ αντιφατικά συναισθήματα, έχει ανακαλύψει έναν ασύλητο μακεδονικό τάφο στο κτήμα του στο Ρετζίκι. Σε μια εκδρομή της συντροφιάς εκεί η Μυρτώ αντικρίζει μια τρύπα στο έδαφος, για την οποία ο Μάκης της δίνει κάποια εξήγηση που το κορίτσι με τον καιρό διαπιστώνει ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Παράλληλα, τα υπόλοιπα αγόρια της παρέας πληροφορούνται συμπτωματικά πως η οικονομική κατάσταση του Μάκη έχει πρόσφατα βελτιωθεί θεαματικά. Έτσι αποφασίζουν να εξερευνήσουν μυστικά το κτήμα, όπου ανακαλύπτουν τα ευρήματα. Ο Μάκης που έχει ήδη αρχίσει να συναλλάσσεται με αρχαιοκάπηλους, πείθεται τελικά από τους φίλους του να ενημερώσει την αρχαιολογική υπηρεσία. Εκτός από την πλοκή η οποία ευθύνεται για τη συνεχή όζυνση του αναγνωστικού ενδιαφέροντος, σημεία επαφής των νεαρών αγωνιστούν με το κείμενο συνιστούν οι ζωντανοί διάλογοι μεταξύ των συνομηλίκων τους ηρώων.

Περνώντας στη νεότερη ιστορία, στεκόμαστε στο βιβλίο της Θάλειας Σαμαρά ... **Και αλέκτωρ δεν ελάλησε**, όπου παρουσιάζεται η ζωή στην τουρκοκρατούμενη Νάουσα από τον Σεπτέμβριο του 1803 μέχρι και τον Μάιο του 1832. Οι περιγραφές του φυσικού τοπίου, των αγροτικών δραστηριοτήτων των κατοίκων, των εθίμων τους, της ενδιαφέρουσας αρχιτεκτονικής, καθώς και της

μορφωτικής και πολιτιστικής ζωής της πόλης, που μαρτυρούν την οικονομική ευημερία της, εναλλάσσονται με τις αναφορές στα ιστορικά γεγονότα της εποχής που συνδέονται με αυτήν. Η πολιορκία της Νάουσας από τις δυνάμεις του Αλή, η παράδοσή της, η εγκατάσταση εκεί Αλβανικής φρουράς, η προνομιακή μεταχείριση των Ναουσαίων από τους Τούρκους ύστερα από μεσολάβηση της μητέρας του σουλτάνου, η επανάστασή τους παρά τα προνόμια που απολάμβαναν, η νικηφόρα μάχη τους, η επίθεση του Λουμπούτ πασά στην πόλη τους, η ολοσχερής καταστροφή της και η ανοικοδόμησή της από τους ελάχιστους επιβίωσαντες κατοίκους της ύστερα από μια δεκαετία, αποδίδονται στο κείμενο μέσα από την προσωπική δράση του ηλικιωμένου ήρωα Νόννη, του γιου του Γιάννου, των εγγονών του Δημήτρη, Κωνσταντή και Μαρίας και του αρραβωνιαστικού της τελευταίας Αλέξη.

Ο αναγνώστης που μοιράζεται τις χαρές, τις αγωνίες, τα προβλήματα των συγκεκριμένων αφηγηματικών προσώπων, αισθάνεται άμεσα εμπλεκόμενος στα τραγικά ιστορικά γεγονότα τα οποία εκείνα βιώνουν. Ωστόσο, αν και συγκλονίζεται από το θάνατο όλων σχεδόν των μελών της οικογένειας του Νόννη, δεν παύει να αισιοδοξεί, καθώς στις τελευταίες σελίδες εμφανίζονται τα παιδιά του μοναδικού επιζώντα Κωνσταντή, που μάλιστα μοιάζουν ιδιαίτερα ως προς τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο ζωής τους με τους νεκρούς συγγενείς τους, των οποίων φέρουν τα ονόματα.

Από τα σημεία της αφήγησης στα οποία διατηρείται αδιάπτωτο το αναγνωστικό ενδιαφέρον, ξεχωρίζουν καταρχάς όσα αναφέρονται σε περιπτώσεις που η ζωή των ηρώων κινδυνεύει, με δεδομένο ότι ο αναγνώστης δεν έχει πληροφορίες που να τον καθησυχάζουν αλλά εμπλέκεται στη δική τους αγωνία και μοιράζεται τη δική τους περιορισμένη οπτική. Αυτό συμβαίνει όταν η μικρή Μαρία έρχεται αντιμέτωπη με έναν οπλισμένο Αρβανίτη, που έχει εισχωρήσει από κάποιο άγνωστο σημείο στην οχυρωμένη πόλη. Όταν, επίσης, τα αδέρφια της απομακρύνονται από τα τείχη της Νάουσας, επιδιώκοντας να πλησιάσουν στο μέρος όπου έχουν στρατοπεδεύσει οι Τούρκοι πολιορκητές της, για να ανοίξουν πυρ ενάντια στη σκηνή που διαμένει ο Λουμπούτ πασάς και κατά την επιστροφή τους δέχονται εχθρικά πυρά ή όταν όλοι οι κάτοικοι της Νάουσας συμμετέχουν στη διάνοιξη υπόγειας σήραγγας, προκειμένου να ανακαλύψουν πού οι άνθρωποι του Αλή έχουν αλλάξει την πορεία του νερού και αυτό δεν φτάνει στα σπίτια τους ενώ τα χρονικά περιθώρια στενεύουν δραματικά.

Ως αποτέλεσμα της περιορισμένης οπτικής του αναγνώστη, συχνά στις σελίδες του έργου κυριαρχεί μια ατμόσφαιρα μυστηρίου, που το καθιστά ιδιαίτερα γοητευτικό. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, όταν εμφανίζεται στην πόλη κάποιος άγνωστος άντρας, ο οποίος επισκέπτεται τον δάσκαλο Μπαλαούρδα, που τον υποδέχεται με εξαιρετική θερμότητα και σεβασμό και τον παρουσιάζει στον άρχοντα Ζαφειράκη, που επίσης τον αντιμετωπίζει ως εξόχως σημαντικό πρόσωπο. Η ταυτότητα του αγνώστου και η ιδιότητα του, το ότι πρόκειται δηλαδή για Απόστολο της Φιλικής Εταιρείας, αποκαλύπτεται ύστερα από τεσσερισήμισι σελίδες μετά την πρώτη εμφάνισή του. Σε αντίθεση με τον αναγνώστη που αγωνιά, ακριβώς επειδή πληροφορείται σταδιακά τα συμβαίνοντα, ο αφηγητής του βιβλίου κατέχει οτιδήποτε αφορά όχι μόνο τα γεγονότα αλλά και τα πρόσωπα. Έτσι συχνότατα εστιάζει στον εσωτερικό κόσμο πλήθους ηρώων και παρουσιάζει τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους. Αναφέρεται, λόγου χάριν, στον πόνο της Μαρίας για τον θάνατο της μητέρας της ή στην απόφασή της να μην απομακρυνθεί από την πόλη για να διασωθεί αλλά να παραμείνει κοντά στα αγαπημένα της πρόσωπα, που εξακολουθούν να μάχονται. Παρουσιάζει

επίσης την πικρία του Νόννη για τις αντίξοες συνθήκες που βιώνουν τα εγγόνια του, τον πόνο του καθώς αντιλαμβάνεται ότι η ολοσχερής καταστροφή της Νάουσας είναι αναπόφευκτη μα και τη χαρά του για το πάθος των υπερασπιστών της έως την τελευταία στιγμή. Εκτός δε από τα κύρια πρόσωπα ο αφηγητής συχνά στρέφεται στον ψυχισμό και των υπόλοιπων ηρώων, όπως του Λουμπούτ πασά, που ανυπομονεί να εκτελέσει τη διαταγή του σουλτάνου για αφανισμό των κατοίκων της Νάουσας ή απορεί για τις απεριόριστες ικανότητες των αντιπάλων του και αμφιβάλλει για την επιτυχία του παρά τη συντριπτική υπεροχή του σε αριθμό πολεμιστών και οπλισμό.

Στην τουρκοκρατούμενη Βέροια κατά τις επόμενες δεκαετίες αναφέρεται επίσης το βιβλίο της *Γιώτας Φωτιάδου – Μπαλαφούτη, **Εμείς οι Βλάχοι***, που εκτείνεται και στην περίοδο του μακεδονικού αγώνα αλλά και στα κατοπινά χρόνια έως τη γερμανική κατοχή και τον εμφύλιο.

Από τη λογοτεχνική παραγωγή για τους δύο βαλκανικούς πολέμους, οι οποίοι ακολουθούν χρονικά τον μακεδονικό αγώνα, θα σταθούμε στο μυθιστόρημα του *Ι. Δ. Ιωαννίδη, **Τα τρία παιδιά***, εκδόσεις Δρυμός. Ο ίδιος ο συγγραφέας σημειώνει ότι σε όλα σχεδόν τα βιβλία του υπάρχει η επίδραση του μακεδονικού χώρου ως αναφορά και ως αφετηρία. Διευκρινίζει δε ότι ο μακεδονικός χώρος χωράει ένα πλήθος από προσωπικούς χώρους, είναι μια γενικότερη αναφορά, που απαρτίζεται από μικρότερες, ανομοιομορφες, προσωπικές αναφορές [2]. Η αφηγηματική δράση εκτυλίσσεται εδώ εξ ολοκλήρου στη Γευγελή, όπου συμβιώνουν η ελληνική, η βουλγαρική, η τουρκική και η σερβική κοινότητα. Η πρώτη αντιπροσωπεύεται στο έργο από τον Παύλο και τον Γιώργο, η δεύτερη από τον Γιοβάν και η τρίτη από τον Οσμάρ. Μεταξύ του πρώτου και των δύο τελευταίων αναπτύσσεται φιλικός δεσμός όταν σε μικρή ηλικία εγκαταλείπουν τη Γευγελή, για να σπουδάσουν στην Κωνσταντινούπολη, με πρωτοβουλία του σουλτάνου που επισκέφθηκε την περιοχή τους. Αυτός ο δεσμός που βασίζεται στην κοινή αγάπη τους και νοσταλγία για την κωμόπολή τους, δοκιμάζεται έντονα κατά τη διάρκεια των βαλκανικών πολέμων, οπότε έχουν επιστρέψει στην ιδιαίτερη πατρίδα τους.

Συγκεκριμένα, ενώ εξακολουθούν στη Γευγελή τις μυστικές συναντήσεις τους, σταδιακά απομακρύνονται ψυχικά, καθώς ο καθένας τους ελπίζει και με τον τρόπο του επιδιώκει να κυριαρχήσει η εθνότητα του. Το δίλημμά τους ανάμεσα στην προσωπική φιλία και το εθνικό καθήκον αποδίδεται εξαιρετικά στο αφηγηματικό σημείο που ο Παύλος και ο Γιοβάν συμπτωματικά συναντιούνται, πηγαίνοντας με ιδιωτική πρωτοβουλία ο καθένας τους να ειδο-

ποιήσουν το ελληνικό και το βουλγαρικό στράτευμα αντίστοιχα, να βιαστούν για να εισέλθουν πρώτα στη Γευγελή. Επιδιώκουν να εμποδίσουν ο ένας τον άλλον να προπορευτεί, χωρίς ωστόσο να εκτεθεί κανένας τους σε οποιοδήποτε κίνδυνο, οπότε μετά από έντονο προβληματισμό καταλήγουν σε μια κοινή, λογική συμφωνία. Τα βασικά πρόσωπα αναχωρούν διαδοχικά από τη Γευγελή, με πρώτο τον Οσμάρ όταν η κωμόπολη παύει να ανήκει στους Τούρκους. Ακολουθεί ο Παύλος, την εποχή που η Γευγελή καταλαμβάνεται για πρώτη φορά από τους Σέρβους. Τελευταίοι απομένουν ο Γιοβάν και ο Γιώργος, που μάλιστα τούς δίνεται η δυνατότητα να αλληλοβοηθηθούν. Αναλυτικότερα, η οικογένεια του Γιοβάν φιλοξενεί τον Γιώργο και τους δικούς του, τη σύντομη περίοδο που έχουν κυριαρχήσει οι Βούλγαροι. Οι γονείς του Γιώργου συμπαραστέκονται ποικιλότροπα με τη σειρά τους, όταν ο ελληνικός στρατός κρατά όμηρο τον πατέρα του Γιοβάν.

Όλα τα ιστορικά γεγονότα αποδίδονται μέσα από την οπτική διαφορετικών βασικών ηρώων, στον εσωτερικό κόσμο των οποίων εστιάζεται κατά περίπτωση και η αφήγηση. Έτσι η συμπάθεια του αναγνώστη μοιράζεται στα πρόσωπα των διαφορετικών εθνοτήτων, καθώς βιώνει το κοινό τους δράμα, που απλώς εκτυλίσσεται διαφορετική χρονική στιγμή για το καθένα τους. Η ολοκλήρωση του έργου συμπίπτει με την απομάκρυνση των δύο τελευταίων παιδικών αφηγηματικών προσώπων από τη Γευγελή ύστερα από την οριστική ένταξή της στη Σερβία.

Συμπληρώνοντας την αναφορά μας στις αφηγηματικές τεχνικές που προκαλούν την αναγνωστική εμπλοκή, σημειώνουμε το στοιχείο της αντίθεσης ανάμεσα στις βίαιες και τις ειρηνικές σκηνές, όπως αφενός οι απειλές των άγριων κομιτατζήδων οι οποίοι φτάνουν στο σπίτι του Γιοβάν, ψάχνοντας την οικογένεια του Παύλου και αφετέρου ο Βούλγαρος αξιωματικός που παίζει βιολί και φωτογραφίζει τους χωριανούς που τον φιλοξένησαν. Επίσης τονίζουμε το χιούμορ όταν, για παράδειγμα, το αγόρι αφελώς συσχετίζει τον υψηλότατο του τρένου, δηλαδή τον σουλτάνο, με τον εαυτό του, που επίσης στέκεται ψηλά, καθώς έχει σκαρφαλώσει σε κάποιο δέντρο.

Ολοκληρώνουμε την παρούσα ιστορική αναδρομή μας στη Μακεδονία μέσα από σύγχρονα λογοτεχνικά κείμενα, με το έργο της *Λόιης Πέτροβιτς-Ανδρουσοπούλου, **Ο μικρός αδελφός***, εκδόσεις Πατάκη. Ο δεκαεξάχρονος Άγγελος που ζει στη Μακεδονία, όταν ξεσπά ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, οδηγείται όμηρος στη Βουλγαρία, που έχει ταχθεί με το μέρος των Κεντρικών Δυνάμεων. Ο ήρωας παρά τις κακουχίες που ο ίδιος υφίσταται, υπερασπίζεται πάντα με αυταπάρνηση το μικρότερο αδερφό του, τον Αλέξανδρο, αλλά και κάθε άλλο παιδί που κινδυνεύει, σε οποιαδήποτε εθνικότητα και αν ανήκει. Με την αποκατάσταση της ειρήνης ο Άγγελος και ο Αλέξανδρος ξαναβρίσκουν την οικογένειά τους και τιμώνται από το ελληνικό κράτος για την ηρωική δράση τους. Συμβάλλουν δε στην αναγνώριση της προσφοράς άλλων αγωνιστών και στην αποκάλυψη των προδοτών. Ο Β.Δ. Αναγνωστόπουλος σημειώνει για το έργο ότι τονίζει πως η ειρήνη είναι το ύψιστο αγαθό της ζωής και πρέπει να επικρατήσει σε παγκόσμιο επίπεδο [3]. Σύμφωνα δε με το σκεπτικό της βράβεισής του από τη Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά το 1975, «οι ήρωές του είναι πλασμένοι χωρίς μνησικακία, με πνεύμα καλόπιστης συμφιλίωσης».

Στις αναφορές του κειμένου στα πρόσωπα και στον τόπο της αφηγηματικής δράσης, κυριαρχεί το στοιχείο της αοριστίας. Με την τακτική να μην κατονομάζονται η Ελλάδα, η Βουλγαρία, οι ήρωες των βαλκανικών πολέμων που κυριαρχούν στη μνήμη των πρωταγωνιστών κ.λπ., το έργο αποκτά τη μαγεία του παραμυθιού και τη διάσταση της οικουμενικότητας. Ο αναγνώστης του αγωνιά μαζί με τους νεαρούς ήρωες, τον Άγγελο, το φίλο του τον Ανδρέα και τον Αλέξανδρο, για την έκβαση της απόπειράς τους να ξεγελάσουν τους Βουλγάρους φρουρούς τους σχετικά με την ταυτότητα των δύο τελευταίων. Το σχέδιό τους να φύγει ο Ανδρέας αντί για τον Αλέξανδρο, του οποίου το όνομα περιλαμβάνεται στη λίστα των αιχμαλώτων που πρόκειται να μεταφερθούν σε άλλο στρατόπεδο, ώστε να μην χωριστούν ξανά τα δύο αδέρφια, πραγματοποιείται χωρίς δυσάρεστα απρόοπτα. Στην αγωνία των ηρώων συμμετέχουμε επίσης όταν η άφιξη του προδότη συντοπίτη τους Πανσανίδη στο στρατόπεδο, καθιστά πιθανή την αποκάλυψη της πραγματικής ταυτότητας του Αλέξανδρου. Καθώς μάλιστα ο Άγγελος αποκρύπτει το τηλεγράφημα προς το Βούλγαρο διοικητή, όπου του δίνεται εντολή να παραταθεί η παραμονή εκεί του Πανσανίδη, η αγωνία μας να μην



Βασίλειος Β' ο Βουλγαροκτόνος.

Πηγή εικόνας: <https://www.protothema.gr/stories/article/663488/vasileios-v-o-voulgaroktonos-enas-spoudaios-vuzadinος-autokratoras/>

ανακαλυφθεί αυτή του η κίνηση κορυφώνεται.

Η αίσθηση της άμεσης εμπλοκής του αναγνώστη στα διάφορα ιστορικά γεγονότα και στη γενικότερη ατμόσφαιρα της συγκεκριμένης περιόδου, πέρα από την ταύτιση της οπτικής του με των ηρώων, προκαλείται κυρίως από τις τεχνικές της περιγραφής και του διαλόγου. Αναλυτικότερα, οι αναφορές στη γαλήνια λίμνη από την οποία οι Έλληνες όμηροι διαρκώς απομακρύνονται, οδεύοντας προς τη γειτονική βαλκανική χώρα, αλλά και στον καυτό ήλιο, που συμπληρώνει την εικόνα του φυσικού τοπίου, υποβάλλουν έντονα τη βασανιστική αίσθηση της δίψας που βιώνουν. Ομοίως, η πείνα των κατοίκων της κατακτημένης μακεδονικής πόλης γίνεται άμεσα φανερή, καθώς αποδίδεται αφενός μέσα από χιουμοριστικές καταστάσεις -π.χ. το τούβλο που εκλαμβάνεται από τον Αλέξανδρο ως παξιμάδι- και αφετέρου μέσα από την αντίθεση με τις αναμνήσεις των νεαρών πρωταγωνιστών από το ξένοιαστο, χωρίς στερήσεις παρελθόν τους. Όσο για τα τανκς και τα βομβαρδιστικά αεροπλάνα που τότε χρησιμοποιούνται για πρώτη φορά, καθώς και για τη δράση διαφόρων ομάδων που φυγαδεύουν καταδικασμένους αγωνιστές, παρουσιάζονται συνήθως μέσα από τα διαλογικά μέρη. Με το συγκεκριμένο έργο, το οποίο με την έκβασή του αποπνέει αισιοδοξία, στοιχείο εξαιρετικά πολύτιμο για το παιδί και τον έφηβο αναγνώστη, όταν συνδυάζεται με την αγωνιστικότητα, όπως η ίδια η συγγραφέας του έχει τονίσει σε θεωρητική τοποθέτησή της [4], ολοκληρώνουμε την παρουσίαση των λογοτεχνημάτων που αναφέρονται στη Μακεδονία.

Επίλογος

Μετά τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο προσδιορίστηκε οριστικά το καθεστώς της Μακεδονίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του μακεδονικού πρακτορείου, ύστερα από την εγκατάσταση στη Μακεδονία ενάμιση εκατομμυρίου Μικρασιατών προσφύγων, επιλύθηκε οριστικά το μακεδονικό ζήτημα. Έτσι τα ιστορικά γεγονότα που συνέβησαν εκεί, εμφανίζονται κοινά με της υπόλοιπης Ελλάδας.

Κλείνοντας, εκφράζω την πεποίθηση ότι για όλες τις ιστορικές εποχές στη Μακεδονία θα συνεχίσουν να γράφονται και στο μέλλον πολλά ακόμη λογοτεχνικά βιβλία, που θα γίνουν διαχρονικά και θα διαβάζονται με ενθουσιασμό από τους μικρούς αναγνώστες των κατοπινών γενεών, εμπνέοντάς τους με τη γενναιότητα και την αυταπάρνηση των αφηγηματικών προσώπων τους, πανανθρώπινες αξίες, όπως αυτές της ελευθερίας, του ανθρωπισμού και του εθνικού χρέους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. στο βιβλίο του *Ιστορία της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας*, Παπαδήμας, Αθήνα, 1993, σ. 140.
2. Ιωαννίδη Ι. Δ., Μακεδονικός χώρος και δημιουργικός χρόνος, *Διαδρομές*, τ. 26, σ. 108.
3. Αναγνωστόπουλου Β. Δ., *Τάσεις και εξελίξεις της παιδικής λογοτεχνίας στη δεκαετία 1970-1980*, Οι εκδόσεις των φίλων, Αθήνα, 1987, σ. 126.
4. Λότης Πέτροβιτς-Ανδρουτσόπουλου, Το μικρόβιο της ευεξίας, *Ο κόσμος της Παιδικής/Νεανικής Λογοτεχνίας*, τ. Α', Η Συγγραφή και η Εικονογράφηση, Καστανιώτης, 2001, σσ. 141-149.

Αμοργός... τι όμορφο νησί!



Πηγή εικόνας: <https://thesekdromi.gr/wp-content/uploads/2022/07/Amorgos-hozoviotissa-panagia.jpg>

Στο νοτιοανατολικότερο άκρο των Κυκλάδων βρίσκεται ένα πανέμορφο νησί γεμάτο αντιθέσεις, από τη μία βουνά και από την άλλη απότομες πλαγιές που οδηγούν σε ονειρικές παραλίες με κρυστάλλινα νερά. Η Αμοργός -της κάποτε άγονης γραμμής- προσελκύει σήμερα κάθε καλοκαίρι χιλιάδες τουρίστες, Έλληνες και αλλοδαπούς, που θέλουν να ζήσουν μια αυθεντική κυκλαδίτικη φιλοξενία και να ξεφύγουν για λίγο από τους αγχωτικούς ρυθμούς πόλης.

Ακτοπλοϊκά δρομολόγια που συνδέουν το νησί με τον Πειραιά εκτελούνται σε καθημερινή βάση και διαρκούν από έξι έως εννιά ώρες, ανάλογα με τις στάσεις που θα προηγηθούν, ενώ για εκείνους που δεν είναι λάτρεις των πολύωρων θαλασσινών ταξιδιών, υπάρχει η λύση του αεροπλάνου μέχρι τη Νάξο και από εκεί πλοίο για την Αμοργό που διαρκεί περίπου δύο ώρες. Κατά τη γνώμη μου, αν υπάρχουν οι απαιτούμενες αντοχές, αξίζει πολύ το δρομολόγιο από Πειραιά προς Αμοργό με το «αργό» πλοίο, καθώς κάνει στάση και παίρνεις μια μικρή γεύση από το λιμάνι της Πάρου, Νάξου, Ηρακλείας, Σχοινούσας και Κουφονησίου μέχρι να φτάσεις - επιτέλους- στα Κατάπολα της Αμοργού.

Όταν φτάνεις στα Κατάπολα ή στο άλλο λιμάνι του νησιού, στην Αιγιάλη, αντιλαμβάνεσαι αμέσως τους χαλαρούς ρυθμούς που επικρατούν εκεί και νιώθεις όλο το στρες και την κούραση που κουβαλάς να υποχωρούν με μιας και να σε κυριεύει η γαλήνη και η καλοκαιρινή ξενοιασιά. Η Αμοργός είναι ένα νησί, το οποίο απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες, μικρούς και μεγάλους, καθώς σε όλους τους τύπους ταξιδιωτών, όπως ζευγάρια, παρέες και οικογένειες.

Αρχαιολογικό ενδιαφέρον

Αν είσαι αρχαιολάτρης, σε καμία περίπτωση δεν θα βαρεθείς στο νησί, το οποίο κατοικείται από την τέταρτη χιλιετία π.Χ. και αποτέλεσε σπουδαίο κέντρο του κυκλαδίτικου και μινωικού πολιτισμού. Τρεις αρχαίες πόλεις, η αρχαία Μινώα, η αρχαία Αρκεσίνη και η αρχαία Αιγιάλη, μαρτυρούν την άνθιση και την ακμή της Αμοργού από την Νεολιθική εποχή μέχρι τα Ρωμαϊκά

χρόνια. Σε αυτούς τους αρχαιολογικούς χώρους, δυστυχώς, δεν έχουν γίνει συστηματικές και εκτενείς ανασκαφές, παρ' όλα αυτά έχουν βρεθεί μερικά σπουδαία αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία κοσμούν την Αρχαιολογική Συλλογή της Αμοργού. Το αρχαιολογικό μουσείο που στεγάζεται στον Πύργο του Γαβρά, στη χώρα του νησιού, αξίζει σίγουρα επίσκεψη.



Πηγή εικόνας: <https://arxeion-politismou.gr/wp-content/uploads/2025/02/Amorgos-Minoa-naos-Apollona.jpg.webp>

Μονή Παναγίας της Χοζοβιώτισσας

Το νούμερο ένα αξιοθέατο του νησιού. Κάθε χρόνο συρρέουν ορδές τουριστών Ελλήνων, Γάλλων, Ιταλών, Ασιατών -και όποιας άλλης φυλής και εθνικότητας μπορείτε να φανταστείτε- στο Μοναστήρι της Παναγίας της Χοζοβιώτισσας, το οποίο κτισμένο σε υψόμετρο 300 μέτρων προσφέρει θέα που σου κόβει την ανάσα και δεν χορταίνεις να αντικρύζεις, θέα στο απέραντο γαλάζιο! Εκεί ακριβώς, σε αυτό το σημείο απολαμβάνεις τη θέα που έχει γυριστεί η γαλλικής παραγωγής ταινία «**Το απέραντο Γαλάζιο**» (*Le grand Bleu*) του Λυκ Μπεσόν, διαφημίζοντας από το 1988 την ομορφιά του νησιού και καθιστώντας το μεγάλο τουριστικό πόλο έλξης Γάλλων παραθεριστών.



Πηγή εικόνας: <https://gr.pinterest.com/pin/209065607672520949/>



Η μονή είναι κτισμένη σε γκρεμό από τον ένατο αιώνα και η πρόσβαση σε αυτή γίνεται με ανάβαση περίπου 270 σκαλοπατιών, η οποία δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολη αλλά απαιτεί σταθερό υπόδημα. Είναι η πολιούχος του νησιού και γιορτάζει κάθε χρόνο στις 20 και 21 Νοεμβρίου.

Οι μοναχοί και οι ιερείς της Μονής φημίζονται για την φιλοξενία τους καθώς προσφέρουν σε κάθε επισκέπτη λουκούμι και ρακή ψημένη, η οποία αποτελεί τοπικό προϊόν. Αν είσαι Χριστιανός Ορθόδοξος, η επίσκεψη αυτή συνοδεύεται και από ατμόσφαιρα κατανύξης προσκυνώντας την εικόνα της Παναγίας που έφτασε στο νησί την εποχή της Εικονομαχίας για να σωθεί από τη μανία των Εικονομάχων. Εκεί βρίσκεται και ο πατέρας Σπυρίδωνας, η εμβληματική μορφή της Μονής, ο οποίος με χαρά υποδέχεται τους πιστούς και με προθυμία δίνει τις πνευματικές του συμβουλές σε όποιον τις χρειάζεται.

Προτεινόμενη ώρα επίσκεψης είναι ή αρκετά πρωί ή απόγευμα, ώστε να αποφύγεις κατά την ανάβαση την ανυπόφορη έκθεση στον ήλιο τις μεσημεριανές ώρες.

Παραλίες



Πηγή εικόνας: <https://www.allovergreece.com/Wedding-Destination/Descr/2/89/index>

Κοντά στη Μονή της Παναγίας της Χοζοβιώτισσας βρίσκεται η παραλία της Αγίας Άννας με το ομώνυμο εκκλησάκι, η οποία αποτελεί το πιο φωτογραφισμένο σημείο του νησιού. Έχει μια πολύ μικρή έκταση ακτής και οι περισσότεροι λουόμενοι στήνουν τις πετσέτες τους στα βράχια. Τα νερά είναι καταγάλανα και έχεις την μοναδική θέα του απέραντου γαλάζιου. Το τοπίο είναι πανέμορφο και αξίζει σίγουρα επίσκεψη έστω για μια βουτιά ακόμα και αν δεν είσαι φαν των ανοργάνωτων παραλιών.

Ο όρμος της Αιγιάλης προσφέρει μια από τις μεγαλύτερες και πιο οργανωμένες παραλίες του νησιού. Παρ' όλο που σε αυτό το σημείο καταφτάνουν μεγάλα επιβατικά πλοία, τα νερά είναι πεντακάθαρα και ιδανικά για οικογένειες με μικρά παιδιά. Εκεί βρίσκεται και το διάσημο καφέ/μπαρ του νησιού «Disco The Que», το οποίο είναι ιδανικό για όσους αγαπούν το ξενύχτι και τον χορό. Σημειώτεον στην Αιγιάλη βρίσκεται ένα από τα πιο οργανωμένα camping των Κυκλάδων.

Ο Άγιος Παύλος βρίσκεται στο βόριο τμήμα του νησιού



Πηγή εικόνας: <https://itravelling.gr/on-the-road-amorgos-taxidi-sto-aperanto-galazio/>

κοντά στην Αιγιάλη και διαθέτει λευκά βότσαλα και κρυστάλλινα νερά που δεν χορταίνεις να κολυμπάς. Είναι οργανωμένη καθώς υπάρχουν μερικές ξαπλώστρες προς ενοικίαση. Ακριβώς απέναντι από την παραλία υπάρχει ένα μικρό νησάκι, η Νικουριά. Αξίζει να πάρετε καραβάκι και να την προσεγγίσετε γιατί διαθέτει επίσης κρυστάλλινα νερά και ένα beach bar για ό,τι χρειαστείτε.

Η παραλία Μαλτέζι βρίσκεται στην περιοχή των Καταπόλων και μπορείτε να την προσεγγίσετε με τα πόδια (μισή ώρα περίπου διαδρομή) με καραβάκι από το λιμάνι. Τα νερά είναι δροσερά και πεντακάθαρα και υπάρχει οργανωμένο beach bar με ξαπλώστρες και φαγητό. Εκεί κοντά βρίσκεται και το γραφικό εκκλησάκι του Αγίου Παντελεήμονα αν θέλετε να περπατήσετε και να απομακρυνθείτε από την πολυκοσμία.

Τέλος, η Καλοταρίτσια, η οποία βρίσκεται στο νοτιοδυτικό άκρο του νησιού, αποτελεί μία από τις λίγες αμώδεις παραλίες του νησιού. Είναι απάνεμη, με εύκολη πρόσβαση και διαθέτει ξαπλώστρες και ομπρέλες. Από εκεί μπορείτε να πάρετε καΐκι για την απέναντι νησίδα, τη Γαμβρούσα, η οποία διαθέτει διαυγή τρικουάζ νερά. Μόνιμοι κάτοικοι της νησίδας είναι κάτι συμπαθέστατα κατοικάκια!

Πεζοπορίες

Η Αμοργός είναι ιδανικός προορισμός για τους λάτρεις της πεζοπορίας καθώς διαθέτει οκτώ χαρτογραφημένα και σηματοδοτημένα μονοπάτια, τα οποία κάποτε αποτελούσαν δίαυλο επικοινωνίας μεταξύ των ντόπιων στα χωριά του νησιού. Περπατώντας σε αυτά θα βιώσετε μια μοναδική περιπατική εμπειρία βιώνοντας συνεχείς εναλλαγές τοπίων ανάμεσα στα βουνά και το απέραντο γαλάζιο. Θα έρθετε επίσης σε επαφή με την τοπική χλωρίδα και πανίδα, με αρώματα βοτάνων και λουλουδιών και θα γίνεται ένα με τη φύση, απολαμβάνοντας μια διαφορετική άποψη της Αμοργού.

Χωριά



Πηγή εικόνας: <https://www.visitamorgos.com/villages/chora/>

Η Αμοργός διαθέτει πολλά χωριά με πρώτο και καλύτερο την πρωτεύουσά της, τη Χώρα, η οποία είναι κτισμένη στην ενδοχώρα, αθέατη από τη θάλασσα για να είναι προστατευμένη από πειρατικές επιδρομές.



Πηγή εικόνας: <https://go-amorgos.gr/villages/chora-amorgos/>

Περιπλανηθείτε στα αμέτρητα στενά σοκάκια της, επισκεφτείτε τους βυζαντινούς ναούς της, βγάλτε φωτογραφίες στους Ανεμόμυλους που την πλαισιώνουν αμφιθεατρικά, φάτε γλυκό και παγωτό στην Καλλιτώ, ενώ για φαγητό μην παραλείψετε το Τρανζιστοράκι. Πολλοί λένε ότι η χώρα της Αμοργού είναι η πιο όμορφη κυκλαδίτικη χώρα και τείνω να συμφωνήσω με βάση την τωρινή μου ταξιδιωτική εμπειρία.

Στη χώρα είναι κτισμένο και το Ενετικό κάστρο με ύψος 65 μέτρα, στο οποίο αποκτάς πρόσβαση ζητώντας το κλειδί στην πλατεία «Λόζα». Από εκεί απολαμβάνεις πανοραμική θέα του νησιού και η καλύτερη ώρα επίσκεψης είναι εκείνη του ηλιοβασιλέματος.



Πηγή εικόνας: <https://go-amorgos.gr/villages/chora-amorgos/>

Δύο πολύ όμορφα, επίσης χωριουδάκια του νησιού, είναι τα Θολάρια και η Λαγκάδα, τα οποία είναι ορεινά και απέχουν λίγα χιλιόμετρα μακριά από την Αιγιάλη. Μια επίσκεψη σε αυτά κρίνεται επιβεβλημένη αν θέλετε να απολαύσετε υπέροχη κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική, να γευτείτε παραδοσιακή τοπική κουζίνα και να έρθετε σε επαφή με την αυθεντική και λιγότερο τουριστική πλευρά του νησιού.

Τοπικά προϊόντα

Η Αμοργός φημίζεται για την τεράστια ποικιλία τυριών της, το παξιμάδι, την ψημένη ρακή της, το κρασί, το κρέας και το ψάρι. Οι Αμοργιανοί επίσης ασχολούνται επιστάμενα με τη μελισσοουργία την οποία έχουν αναπτύξει σε μεγάλο βαθμό και γι' αυτό φημίζονται για το θυμαρίσιο μέλι και το ανθόμελό τους. Τοπικά εδέσματα που μπορείτε να αναζητήσετε σε μαγαζιά και επιχειρήσεις είναι το αμοργιανό παστέλι, τα ξεροτήγανα και το πατατάτο Αμοργού.



Πηγή εικόνας: <https://www.allovergreece.com/Settlements/1/el>

Η Αμοργός, παρά τη μεγάλη τουριστική της ανάπτυξη, διατηρεί ακόμα τον αυθεντικό και παραδοσιακό κυκλαδίτικο χαρακτήρα της. Αξίζει να την επισκεφτείτε κατά τους θερινούς μήνες και θα είστε πολύ τυχεροί αν πετύχετε κάποιο πανηγύρι ή τοπική γιορτή. Το μόνο σίγουρο είναι ότι το απέραντο γαλάζιο θα σας μαγέψει και θα κερδίσει μια ξεχωριστή θέση στην καρδιά σας.

Καλό υπόλοιπο Καλοκαιριού και καλά μπάνια!

Ελευθερία Κουράση

Στέλιος Α. Μουζάκης

Σιδερένια Νεοκλασικά Στολίδια

Αυλόθυρες - Τέχνη - Τεχνική - Συμβολισμός - Λαογραφία

Θεσσαλονίκη 2025, εκδόσεις Κ&Μ. Σταμούλης, σ.160.

Στο νέο βιβλίο του φίλου και συνεργάτου μας **Στέλιου Μουζάκη**, Ερευνητή της Ιστορίας των Πολιτισμών, παρουσιάζεται το αποτέλεσμα μιας εκτεταμένης έρευνας του που την έχει αρχίσει από το 1970, μαζί με τη μελέτη και τη συλλογή της σχετικής φωτογραφικής τεκμηρίωσης.

Γιατί είναι βέβαιο ότι η κάθε είδους αρχιτεκτονική μορφολογία δεν αποτελείται απλά και μόνο από μία συγκέντρωση κανόνων ή τύπων βάσει των οποίων θα γίνει δυνατή η αναπαραγωγή, αλλά επίσης δημιουργείται και από μια σειρά άλλων παραγόντων αφανών, όμως καθοριστικών, που κατά κύριο λόγο κατά τη «φιλολογική εξέταση» ενός κτιρίου, μνημείου, παραβλέπονται. Οι σημαντικότεροι από αυτούς θεωρούμε ότι είναι: Ο περιβάλλον χώρος μέσα στον οποίον ζει και δημιουργεί ο τεχνίτης, η πολιτιστική του παράδοση, τα ήθη και έθιμά του, η θρησκεία του, αλλά κυρίως ο κοσμικός του συμβολισμός, που εκδηλώνει το ψυχισμό του συνήθως, διά μέσου των λαϊκών έργων του, σε άπειρες μορφές.

Οι λόγοι που μας αναγκάζουν να παραβλέπουμε αυτές τις καθοριστικές παραμέτρους αποδεικνύεται ότι είναι η αλόγιστη προσφορά και επιβολή ξενόφερτων στοιχείων αφ' ενός, και η εγκατάλειψη της παράδοσής μας αφ' ετέρου. Όμως στην Ελληνική Παράδοση πρώτα λάμβαναν υπόψη τους κατά την κατασκευή ενός κτιρίου τον άνθρωπο και το περιβάλλον του. Γιατί πάντοτε η Ελληνική αρχιτεκτονική ήταν ανθρωποκεντρική για το λόγο αυτό και διατηρήθηκε, αναγνωρίστηκε και τη μιμήθηκαν μέσα στο πέρασμα των αιώνων. Αντίθετα οι νεοέλληνες έμειναν σχεδόν αποκομμένοι από την παράδοσή τους. Κι αν μελετήθηκε η παράδοση όλα αυτά τα χρόνια και αν γεννήθηκε η Λαογραφία είναι γιατί μας αμφισβητήθηκε η φυλετική μας συνέχεια.

Χάσαμε την επαφή μας με την Παράδοση. Γίναμε άνθρωποι του συρμού, της μόδας. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι σήμερα ο άνθρωπος αρκείται σε μια οπτική, αισθητική απόλαυση. Όμως με τον τρόπο αυτό χάνει την αίσθηση της δημιουργίας του, τη δυνατότητα να μορφοπλάθει. Το να περνά μέσα από το «χωνευτήρι» τα ξένα στοιχεία, να αφομοιώνει αυτά που του ταιριάζουν, να απορρίπτει τα υπόλοιπα και να τα αποδίδει μέσα από τη δική του ευαισθησία, με νέες μορφές. Δηλαδή έχασε την αίσθηση της παράδοσης.

Ίσως γι' αυτό το λόγο όταν αναφέρουμε τον ορισμό «νεοκλασικό», στο μυαλό μας έρχεται μια μορφή πρόσοψης σπιτιού με όμορφα καλλιτεχνικά, πηλίνα, μαρμάρινα, ή σιδερένια στολίδια, κολονάκια, μπαλκόνια, εζώθυρες, αυλόθυρες και το κυριότερο στο γείσωμα της στέγης τα απαραίτητα πηλίνα ακροκέραμα. Στοιχεία που σήμερα τα συναντάμε σε μάντρες οικοδομικών υλικών προσφορά για μια καινούργια διαφορετική χρήση τους ως τραπεζάκια, βρύσες, παγκάκια κ.άλ.

Εξετάζει τα σιδερένια στολίδια που διακοσμούσαν τις αυλόθυρες των κτιρίων της νεοκλασικής εποχής. Στο πρώτο μέρος αναλύει την έννοια του νεοκλασικισμού, την



αρχιτεκτονική του μορφολογία στην Ευρώπη και την Ελλάδα του 19ου αιώνα, καθώς και τη σύνδεσή του με το περιβάλλον.

Στο δεύτερο μέρος αναδεικνύει τη σημασία της αυλόθυρας ως και τις θρησκευτικές πεποιθήσεις που συνδέονται με αυτήν, ενώ στο τρίτο μέρος καλύπτει την ιστορική της εξέλιξη.

Στο τέταρτο μέρος εμβαθύνει στις τεχνικές λεπτομέρειες των στολιδιών, όπως οι μέθοδοι κατασκευής τους, τα υλικά, οι τεχνίτες, τα κέντρα κατασκευής, ο σχεδιασμός και η τοποθέτησή τους στην αυλόπορτα ανάλογα με τη μορφή τους αναφέρω: *Ροζέτες, Τρίγωνα-γωνιακά, Παραλληλόγραμμα-ρόμβοι, Ανθρωποι-σχήματα, Ζώα-φυτικά στολίδια, Θυρεοί.*

Στο πέμπτο μέρος, αναλύονται και ερμηνεύονται οι διάφορες βαθύτερες συμβολικές έννοιες που μεταφέρουν και αποδίδουν τα στοιχεία που συνθέτουν αυτά τα στολίδια. Η ξεχωριστή εκάστου μορφή αντικατοπτρίζει την ελληνική τους ταυτότητα, όπως καταδεικνύεται στο έκτο μέρος όπου η σχετική Λαογραφία και Παραδόσεις αυτών.

Τέλος, το έβδομο και τελευταίο μέρος αποτελείται από τους πίνακες όπου ταξινομούνται και παρουσιάζονται οι διαφορετικές μορφές αυτών των στολιδιών. Η μελέτη ολοκληρώνεται με εκτενή βιβλιογραφία και σχετικό γλωσσάρι.

Διάφορες μικρογραφίες καμωμένες από τον συγγραφέα κοσμούν τις σελίδες της μελέτης και συμπληρώνουν τις απαντήσεις που αναδύονται. Είναι μια μελέτη αναλυτική, ακριβής, πλήρης, η οποία έλλειπε από την Ελληνική σχετική βιβλιογραφία. Οι πίνακες λεπτομερέστατοι, και πολύ ευκρινείς πολλά οφείλουν στην επιμέλεια του εκδότη κ. Αντώνη Σταμούλη και πολλά συγχαρητήρια στους συνεργάτες του για τον κόπο τον οποίο κατέβαλλαν.

Τα νέα του Ποδηλατικού Συλλόγου Μάνδρας "West Coast"



Εξαιρετική ήταν η εμφάνιση των αθλητών μας στο **Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Ορεινής Ποδηλασίας ΧCC-ΧCO** που πραγματοποιήθηκε στην Ιερισσό Χαλκιδικής 4/7, 5/7 & 6/7/2025. Η ομάδα μας συμμετείχε με 4 αθλητές και όλοι κατέκτησαν θέση στο βάθρο!

Συγχαίρουμε τους αθλητές μας για την επίδοσή τους. Ευχαριστούμε θερμά τον Ηρακλή Μαγιογλου που υποστήριξε την τροφοδοσία των αθλητών μας.

Αποτελέσματα αγώνα ΧCC:

Αλεξάνδρα Αδάμ 3^η

Αποτελέσματα αγώνα ΧCO:

Αλεξάνδρα Αδάμ 3^η, Νικολάου Δημήτριος 3^{ος} Μάστερ Α, Μανωλάς Κωνσταντίνος 2^{ος} Μάστερ Β, Βεργόπουλος Ευάγγελος Dnf, Μπαλάσκα Τάκης 2^{ος} Μάστερ Γ.



Η αθλήτριά μας **Δέσποινα Βάθη** συμμετείχε στο **Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Ποδηλασίας Δρόμου** στο αγώνισμα της Ατομικής Χρονομέτρησης και και στο αγώνισμα της Αντοχής, που πραγματοποιήθηκε στα **Τρίκαλα 28/06 & 29/2025**.

Η Δέσποινα κατέκτησε την δωδέκατη θέση και στα δύο αγωνίσματα.



Εξαιρετική ήταν η επίδοση του αθλητή μας **Τάκης Μπαλάσκα** στο **Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Mtb XC Marathon 08/06/2025**. Ο Τάκης κατέκτησε την 6^η θέση στην κατηγορία του σε μια απαιτητική διαδρομή 85 χιλιομέτρων και 3000m υψομετρικών.

Εξαιρετική ήταν επίσης η εμφάνιση του αθλητή μας **Τάκη Μπαλάσκα** στην Κρήτη. Ο Τάκης συμμετείχε στο **HELLENIC XCO CUP 2025 #3** (Εθνικό Κύπελλο ΧCO) 18/05/2025 και τερμάτισε στην πρώτη θέση της κατηγορίας του.



Ο ομάδα μας συμμετέχει με πέντε αθλητές στο **"MTB ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ 2025 VOL. 1 (XCC)"** που διοργάνωσε ο Ποδηλατικός Δρομικός Σύλλογος **"Οδυσσεάς"** μαζί με το **Bike Expert** στην Πετρούπολη 04/05/2025.

Συγχαρητήρια σε όλους για την προσπάθειά σας.

Μίνι Μεγάλα αγόρια Παπαδημητρίου Δημήτριος 17^{ος}

Παρμαίδες Παπακωνσταντίνης Νικόλαος 20^{ος}

Παίδες Μαρούγκας Παναγιώτης 12^{ος} Λιώρης Νικόλαος 13^{ος}

Μάστερ Γ Κούτουβος Φώτιος 1^{ος}



Εξαιρετική ήταν η εμφάνιση των αθλητών μας το Σαββατοκύριακο **10/05 & 11/05/2025**, στους διασυλλογικούς αγώνες **XC marathon** και **XCP** στο **Τειχίο Δωρίδος**. Η αποστολή της ομάδας μας των 18 αθλητών, δείχνοντας εξαιρετική αγωνιστική κατάσταση κατάφεραν να κατακλύσουν τις θέσεις στα βάθρα. Οι αγώνες ήταν συνδιοργάνωση της ομάδας μας με το **tihio race**.

Αποτελέσματα Marathon:

Ανδρών: Σκόρδας Ιωάννης 5^{ος} ΜΑΣΤΕΡ Α, Νικολάου Δημήτριος 2^{ος} ΜΑΣΤΕΡ Β, Μανωλάς Κωνσταντίνος 2^{ος}, Βαρελάς Γεώργιος 4^{ος}, Καραβούλιας Κωνσταντίνος 8^{ος}, Βεργόπουλος Ευάγγελος 9^{ος}, Πλόκας Ηλίας 10^{ος}, Μανωλοπούλος Παναγιώτης 11^{ος}.

Γυναικών: Στεφα Μαρία 2^η, Αδάμ Αλεξάνδρα 3^η, Βάθη Δέσποινα 4^η.

Αποτελέσματα XCP 17-19: Κτισσαντάς Ιάσωνας 2^{ος}, **Ανδρών:** Σκόρδας Ιωάννης 3^{ος}, Χατζηκανέλλος Αριστείδης 4^{ος}.

ΜΑΣΤΕΡ Β: Βαρελάς Γεώργιος 3^{ος}, Καραβούλιας Κωνσταντίνος 4^{ος}, Πλόκας Ηλίας 8^{ος}, Μανωλοπούλος Παναγιώτης 9^{ος}, Κτισσαντάς Κωνσταντίνος 11^{ος}.

ΜΑΣΤΕΡ Γ: Κούτουβος Φώτιος 2^{ος}, Παγώνης Αναστάσιος 7^{ος}.

Γυναικών: Στεφα Μαρία 2^η, Αδάμ Αλεξάνδρα 3^η, Φωστίνη Μαρία 4^η.



Ο ομάδα μας την Κυριακή συμμετείχε με τους αθλητές **Μαρούγκα Παναγιώτη** και **Λιώρη Νικόλαο** στο διασυλλογικό αγώνα **ΧCC, 10 Γύρος ορεινής Ποδηλασίας "Ιωσήφ Μακαρώνας"**, που διοργάνωσε ο Α.Ο Παράδεισος Αμαρουσίου στο Μαρούσι 11/05/2025.



Με μεγάλη επιτυχία το Κύπελλο Ελλάδος και ο Διασυλλογικός Αγώνας Ορεινής Ποδηλασίας στη Μάνδρα Αττικής!

Με απόλυτη επιτυχία ολοκληρώθηκε, ο Διασυλλογικός Αγώνας Ορεινής Ποδηλασίας (MTB) στην πανέμορφη περιοχή του Αγίου Γεωργίου Κιάφας στη Μάνδρα Αττικής, υπό την αιγίδα του Δήμου Μάνδρας - Ειδυλλίας και της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ποδηλασίας (ΕΟΠ).

Ο αγώνας συγκέντρωσε 480 αθλητές, όλων των ηλικιών από όλη την Ελλάδα και πλήθος θεατών, οι οποίοι είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν μια άρτια οργανωμένη εκδήλωση, σε ένα μοναδικό φυσικό περιβάλλον. Η απαιτητική αλλά εξαιρετικά όμορφη διαδρομή, σχεδιασμένη με σεβασμό στη φύση, ανέδειξε τον φυσικό πλούτο της περιοχής και πρόσφερε έντονες συγκινήσεις σε όλους τους συμμετέχοντες.

Ως Δήμος στηρίζουμε έμπρακτα τον αθλητισμό και ειδικότερα δράσεις που αναδεικνύουν τη φυσική ομορφιά της περιοχής μας.

Η περιοχή του Αγίου Γεωργίου Κιάφας είναι ένα στολίδι για τον τόπο μας, και μέσα από διοργανώσεις όπως αυτή, αποδεικνύουμε πως η Μάνδρα μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για τον αθλητικό τουρισμό και την υπαίθρια δραστηριότητα.

Η Μάνδρα απέδειξε - για ακόμη μια φορά - ότι διαθέτει τις υποδομές και τη διάθεση για μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις.

Ευχαριστούμε όλους τους διαγωνιζόμενους για τις μοναδικές αθλητικές στιγμές που μας χάρισαν.

Η άρτια σήμανση της διαδρομής, οι άψογες υποδομές και η θερμή φιλοξενία του Δήμου μας κέρδισαν τις καλύτερες εντυπώσεις από συμμετέχοντες και θεατές, ενώ παράλληλα ενίσχυσαν τη θέση της περιοχής ως έναν νέο προορισμό αθλητικού τουρισμού.

Η διοργάνωση στέφθηκε από απόλυτη οργανωτική και αγωνιστική επιτυχία,

με πλήρη τήρηση των κανονισμών ασφαλείας και του αγωνιστικού πνεύματος ενώ ολοκληρώθηκε με την τελετή απονομών, όπου οι διακριθέντες αθλητές παρέλαβαν τα έπαθλά τους σε κλίμα χαράς και συγκίνησης. Απορία της επιτυχούς διοργάνωσης είναι η φιλοξενία του Πανελληνίου Ποδηλατικού Πρωταθλήματος 2026, υπο την πλήρη κάλυψη της Ελληνικής Δημόσιας Τηλεόρασης (ΕΡΤ) αλλά και η διοργάνωση του Βαλκανικού τουρνουά 2026, όπου αναμένεται να συγκεντρώσει περισσότερο από 400 συμμετοχές από όλη την Ευρώπη.

Η ΕΟΠ άκρως ικανοποιημένη από την συνεργασία με τον Δήμο μας, δεσμεύτηκε να γίνει το Βαλκανικό Πρωτάθλημα στον Δήμο μας, με την προοπτική να δημιουργηθούν και νέες διαδρομές σε Βίλια και Ερυθρές.

Ο αγώνας του Σαββάτου 26 Απριλίου ήταν σε διασυλλογικό επίπεδο, αφιερωμένος, στην μνήμη του αθλητή Θεοδώρου Μαγιόγλου, όπου υπήρξε αθλητής στον Ποδηλατικό Σύλλογο West Coast και είχε χαράξει με την εμπειρία του κάποιες από τις ποδηλατικές διαδρομές. Ο Διασυλλογικός Αγώνας από εδώ και στο εξής θα φέρει το όνομα του.

Ο αγώνας της Κυριακής 27 Απριλίου διεξήχθη Ποδηλατικό Κύπελλο Ελλάδος MTB (Mountain Bike) με Γαλλίδα αλυτάρχη ορισμένη από την UCI, την Μικαέλα Βιντόρι.



Τα νέα του Συλλόγου Εθελοντών Πολιτικής Προστασίας Μάνδρας-Ειδυλλίας "Πατέρας"



Παρουσία του Συλλόγου Εθελοντών Πολιτικής Προστασίας Μάνδρας - Ειδυλλίας «Πατέρας» στο 10° MTB KIAFA - THEO MAGIOGLOU
Άγιος Γεώργιος Κιάφας | 26 & 27 Απριλίου 2025



Το Σάββατο 26/04 και την Κυριακή 27/04, ο Σύλλογος Εθελοντών Πολιτικής Προστασίας Μάνδρας - Ειδυλλίας «Πατέρας» βρέθηκε στο **10° MTB KIAFA - THEO MAGIOGLOU**, που διοργανώθηκε από τις ποδηλατικές ομάδες **West Coast Cycling Team**, **ΚΡΟΝΟΣ Νίκαιας** και **ΠΕΣΑ Αστέρης**, στον Άγιο Γεώργιο Κιάφας.

Ο Σύλλογος συνεισέφερε ουσιαστικά στην ομαλή διεξαγωγή του αγώνα, αναλαμβάνοντας καθήκοντα:

- **Πυρασφάλειας**
- **Παροχής Α' Βοηθειών**, σε συνεργασία με την **Ε.Δ.Ο.Κ.** και το **Ε.Κ.Α.Β.**,
- **Διευθέτησης κυκλοφορίας**

Η διοργάνωση του Σαββάτου πραγματοποιήθηκε στη μνήμη του εκλιπόντα **Θοδωρή Μαγιόγλου**, σε μία νέα, ειδικά σχεδιασμένη διαδρομή. Η διοργάνωση της Κυριακής αποτέλεσε τον δεύτερο αγώνα της σειράς **αναπτυξιακών αγώνων ορεινής ποδηλασίας**, ενταγμένων στο πρόγραμμα της **UCL**, που υλοποιεί η **Ελληνική Ομοσπονδία Ποδηλασίας**.

Αμφότεροι οι αγώνες πραγματοποιήθηκαν υπό την αιγίδα της **Ελληνικής Ομοσπονδίας Ποδηλασίας**, της **ΔΕΗ Α.Ε.** και του **Δήμου Μάνδρας - Ειδυλλίας**.

Ήταν για εμάς ιδιαίτερη χαρά αυτό το Σαββατοκύριακο να είμαστε μαζί σας!

Ευχόμαστε οι λάτρεις της Ορεινής Ποδηλασίας να απολαύσαν τις ομορφιές της πλαγιάς της Κιάφας μας.

Θερμά συγχαρητήρια σε όλους τους συντελεστές!



Η ασφάλεια του Συλλόγου μας στα χέρια της Sheriff Security

Η φύλαξη του Συλλόγου Εθελοντών Πολιτικής Προστασίας Μάνδρας - Ειδυλλίας «Πατέρας» αποτελεί πλέον υπόθεση της **Sheriff Security**! Είμαστε ιδιαίτερα ευτυχείς και ευγνώμονες που η Sheriff Security ανέλαβε την ασφάλεια του Συλλόγου μας, προσφέροντας αυτή τη σημαντική **χορηγία υποστήριξης**. Η Sheriff Security διαθέτει εμπειρία, οργάνωση και επαγγελματισμό στον τομέα της ιδιωτικής φύλαξης. Αναλαμβάνει:

- Φύλαξη επαγγελματικών χώρων, καταστημάτων, τραπεζών, δημοσίων & ιδιωτικών κτιρίων, οικιών και λοιπών εγκαταστάσεων

- Κάλυψη αθλητικών, καλλιτεχνικών και ειδικών διοργανώσεων, με διακριτική και υπεύθυνη παρουσία προσωπικού ασφαλείας

Όλο το προσωπικό της εταιρείας:

- Είναι ένστολο και πλήρως εκπαιδευμένο
- Διαθέτει νόμιμη άδεια εργασίας
- Χαρακτηρίζεται από ήθος, ευγένεια, διακριτικότητα και εκκεμύθεια

Μάθετε περισσότερα για την Sheriff Security στο: **www.sheriff.gr**

Ευχαριστούμε θερμά την Sheriff Security για την εμπιστοσύνη και τη στήριξή της. Η ασφάλεια είναι δύναμη - και μαζί, γινόμαστε πιο δυνατοί.



Διπλή Παρουσία του Συλλόγου μας το Σαββατοκύριακο 03-04/05/2025

Το Σαββατοκύριακο 03/04/05-25, η ομάδα μας συμμετείχε σε δύο σημαντικά γεγονότα, αναδεικνύοντας - για ακόμη μια φορά - στην πράξη την αναγκαιότητα του εθελοντισμού.

Το **Σάββατο**, μέλος της ομάδας που βρισκόταν εκτός υπηρεσίας αντιλήφθηκε συνάνθρωπο που έχρηζε βοήθειας. Άμεσα ειδοποιήθηκαν το **ΕΚΑΒ**, καθώς και το πλήρωμα του «**ΠΑΤΕΡΑΣ 1**», που βρισκόταν σε περιπολία στον τομέα του ενόψει της **αντιπυρικής περιόδου**. Στον συνάνθρωπό μας παρασχέθηκαν **Α' Βοήθειες**, ενώ τα μέλη μας παρέμειναν κοντά του μέχρι να παραληφθεί από το πλήρωμα του ΕΚΑΒ.

Την **Κυριακή**, βρεθήκαμε με το «**ΠΑΤΕΡΑΣ 1**» και **πέντε εθελοντές** στην εκδήλωση που διοργανώθηκε από τον Δήμο Μάνδρας - Ειδυλλίας, για τον εορτασμό της **Εργατικής Πρωτομαγιάς** στην Κιάφα.

Η παρουσία μας είχε ως στόχο τη **δασοπροστασία** του αγαπημένου μας βουνού, αλλά και οποιαδήποτε επιπρόσθετη εισφορά στην ομαλή διεξαγωγή της εκδήλωσης. Παράλληλα, είχαμε την ευκαιρία να **διανείμουμε πληροφοριακό υλικό** στους παρευρισκόμενους, σχετικά με τα **τηλέφωνα πρώτης ανάγκης** και τους **τομείς δραστηριότητας** της ομάδας μας.



“Μια σπίδα αρκεί για να ξεσπάσει φωτιά. Μια καρδιά αρκεί για να γεννηθεί ελπίδα.”

Σύλλογος Εθελοντών Πολιτικής Προστασίας Μάνδρας - Ειδυλλίας «Πατέρας»

Δεν είμαστε απλοί παρατηρητές. Είμαστε οι πρώτοι που τρέχουμε.
Πριν φτάσει η βοήθεια... εμείς είμαστε ήδη εκεί.

Είμαστε ομάδα.

Όχι μόνο με εξοπλισμό,
αλλά με όρεξη, σεβασμό,
αποδοχή και αγάπη.

Ο ένας καλύπτει τον άλλον!
Όλοι έχουν θέση!
Κάθε χέρι μετράει!
Δεν ζητάμε πολλά!
Ζητάμε ΕΞΕΝΑ!

Προστατεύουμε το περιβάλλον.
Βοηθάμε ανθρώπους.
Χτίζουμε εμπιστοσύνη.
Μένουμε άχρηστοι.

Όχι γιατί πρέπει...
Αλλά γιατί έτσι
διαλέξαμε να ζούμε!



Τι δράσει μας:



Δασοπροστασία:

γιατί το δάσος είναι ζωή



Δασοπυρόσβεση:

γιατί καμία φλόγα
δεν θα μας σταματήσει



Πρώτες Βοήθειες:

γιατί κάθε λεπτό μετράει



Κοινωνική Υποστήριξη:

γιατί η αλληλεγγύη
δεν κάνει διακρίσεις

Η ελπίδα δεν γεννιέται μόνη της.
Κάποιοι τη φέρνει.
Μπορεί να είναι ΕΣΥ!

Επικοινωνήστε μαζί μας:



se.pateras2019@gmail.com



www.sepateras.gr



facebook.com/se.pateras

Αν:

Νιώθεις πως κάτι λείπει από
την καθημερινότητά σου..
Θες να κάνεις κάτι
που μετράει πραγματικά..
Ψάχνεις μια ομάδα
με ψυχή και αποστολή..
Τότε, είσαι ήδη ένας από εμάς.

Μπες στην ομάδα.
Άφησε
το αποτύπωμά σου.
Κάνε κάτι
που θα θυμούνται
οι επόμενες γενιές.